

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät för kursprov i svenska 1 och svenska som andraspråk 1, vt 2017

Lärarenkäten till kursprovet i svenska 1 och svenska som andraspråk 1 vt 17 besvarades av sammanlagt 261 lärare. Av dessa undervisar 75 % (196 stycken) i svenska 1, 13 % (33 stycken) i svenska som andraspråk 1 och 12 % (31 stycken) i både svenska 1 och svenska som andraspråk 1. En lärare har ej angett undervisningsämnen. Antalet besvarade enkäter är avsevärt färre jämfört med föregående vårtermin. Med tanke på den låga svarsfrekvensen bör resultaten i följande sammanställning tolkas med stor försiktighet.

På grund av sekretessbestämmelserna kring provet kan skrivuppgifters rubriker, innehåll och liknande inte röjas.

Synpunkter på provets innehåll och utskick

I detta avsnitt presenteras de svarande lärarnas åsikter om provets innehåll som helhet och hur det distribuerades. Tabell 1 nedan redovisar lärarnas helhetsintryck av provet.¹

Tabell 1 Vad tycker du om kursprovet som helhet?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	56 %	42 %	1 %	0 %	99 %

Tabell 1 visar att så gott som samtliga lärare som svarat på enkäten är positivt inställda till provet som helhet. Mer än hälften, 56 %, av lärarna väljer alternativet *bra* och 42 % väljer alternativet *ganska bra*.

Av det femtiotal lärare som kommenterar provets tema *Vad jag vill och vad jag väljer* är en övervägande andel positiva. Många lärare skriver att temat intresserat eleverna och öppnat upp för många möjligheter. Enligt vissa kommentarer har det mångtydiga temat dock lett till viss förvirring bland elever. Temat uppfattades av flera som för abstrakt, vilket gjorde det svårare för eleverna att ta till sig det. Av lärarna som besvarat enkäten uppger 93 % att de anknyt till provets tema under förberedelselektionerna. Det sammanhållande temat har *stor* betydelse för elevernas prestation på provet enligt 22 % av lärarna och 54 % anser att det har *ganska stor* betydelse.

Synpunkter på lärarinformationen – det gröna häftet

De lärare som besvarat enkäten är i huvudsak nöjda med det gröna häftet med lärarinformation som medföljer proven. Av lärarna anser 74 % att informationen fungerat *bra* och 25 % att den fungerat *ganska bra*. Några lärare har valt att kommentera frågan och dessa menar att informationen är tydlig och utförlig. Ett mer kritiskt påpekande som återkommer i några kommentarer är att häftet med lärarinformation är för omfattande och i vissa fall rörigt,

¹ Den ej redovisade andelen består av personer som avstått från att besvara frågan. Detsamma gäller övriga tabeller i sammanställningen.

vilket gör det svårt att hinna läsa in sig ordentligt. Dessa lärare efterlyser en lathund av något slag och tydligare betoning på förändringar i informationen sedan tidigare år.

Synpunkter på delprov A: muntlig framställning

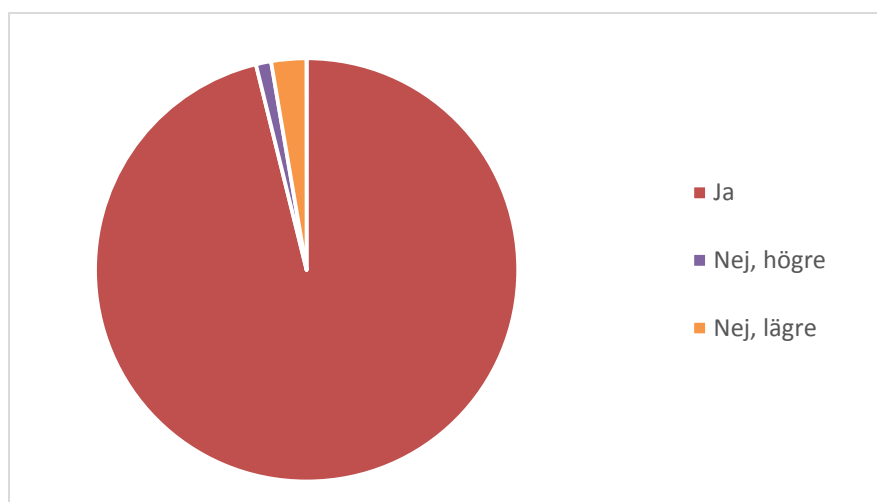
Nedan presenteras lärarnas synpunkter på delprov A. Tabell 2 visar hur lärarna upplever att den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov A fungerade.

Tabell 2 Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov A?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	65 %	31 %	2 %	1 %	99 %

Som tabell 2 gör tydligt anser i princip samtliga, 65 % respektive 31 %, att förberedelsen fungerade *bra* eller *ganska bra*. De problem lärarna mötte i förberedelsen inför delprov A var främst tidsbrist på grund av lov och nationella prov i andra ämnen samt att eleverna hade svårt att välja ämne. Svaren visar dock att ämnesförslagen varit till hjälp.

Lärarnas uppfattning om huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad redovisas i fig. 1 nedan.

Figur 1 Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Figur 1 visar att de allra flesta, 96 %, anser att delprovets svårighetsgrad motsvarar ämnesplanen. I den lilla grupp som inte håller med är det något fler som tycker att provet har en lägre nivå än en högre. De lärare som kommenterar frågan anser att det är svårt att bedöma muntliga framföranden och att ännu mer noggranna instruktioner för bedömningen skulle underlätta arbetet.

Enligt enkätsvaren har instruktionen till delprov A fungerat bra för de flesta. I tabell 3 nedan tydliggörs detta.

Tabell 3 Hur fungerade instruktionen till delprov A?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	65 %	33 %	2 %	0 %	100 %

Som tabell 3 visar är så gott som alla nöjda med delprovets instruktioner. Av de 260 lärare som besvarar frågan uppger 65 % att instruktionen fungerat *bra* och 33 % att den fungerat *ganska bra*. Kommentarererna är även de övervägande positiva. Några lärare kommenterar dock att eleverna glömde det presentationstekniska hjälpmedlet.

I tabell 4 nedan presenteras lärarnas omdöme om det bedömningsunderlag som medföljer delprov A.

Tabell 4 Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömningen av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt
Bedömningsmatriser	73 %	24 %	1 %	0 %
Kommentarer till bedömningsmatriser	58 %	37 %	3 %	0,5 %

Tabell 4 gör tydligt att bedömningsmatrisen uppskattas av lärarna. Alla utom några få anser att den fungerar *bra* eller *ganska bra*. Lärarna ser matrisen som ett användbart stöd i bedömningen. Flera lärare efterlyser utförligare instruktioner om hur elevers presentationsteknik ska bedömas, bland annat när det kommer till hur bundna till manus de är och hur de använder sig av kroppsspråk. Provggruppen vill i samband med detta uppmärksamma lärare på att detta finns kommenterat i det röda bedömningshäftet. Flera kommenterar att de nya exempelfilmerna som nu finns på bedömningsportalen varit till stor hjälp, men att en del exempelfilmer har sämre ljud- och bildkvalitet. Lärarna som kommenterat detta önskar även tydligare kommentarer om bedömningen till varje exempel. Av hänsyn till de medverkande eleverna kommer provgruppen inte att bidra med mer detaljerade analyser.

I enkäten ställdes frågan om i vilken utsträckning delprov A fungerar som stöd för kursens betygsättning.

Tabell 5 I vilken utsträckning fungerar delprov A som stöd för att betygsätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet motsvarar?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls	Totalt
Andel	34 %	56 %	10 %	0 %	100 %

Tabell 5 visar att delprov A för de flesta, 34 % respektive 56 %, fungerar som ett stort eller ganska stort stöd i betygsättningen av eleverna.

Synpunkter på texthäftet

I tabell 6 nedan sammanställs lärarnas omdöme om texthäftet till delprov B och C.

Tabell 6 Vad anser du om texturvalet?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	55 %	38 %	5 %	0,4 %	98 %

Tabell 6 visar att i princip samtliga lärare är nöjda med texturvalet. Fler än hälften, 55 %, anser att urvalet är *bra*, medan 38 % tycker att det är *ganska bra*. Bara en handfull personer ger texturvalet något av de mer negativa omdömena. Lärarna som kommenterar frågan uppskattar blandningen av texttyper och skriver att det fanns texter som passade alla olika elever. Några anser dock att vissa texter var för svåra, men olika kommentarer anger olika texter som svårast, så någon enad uppfattning finns inte.

Synpunkter på delprov B: läsförståelse

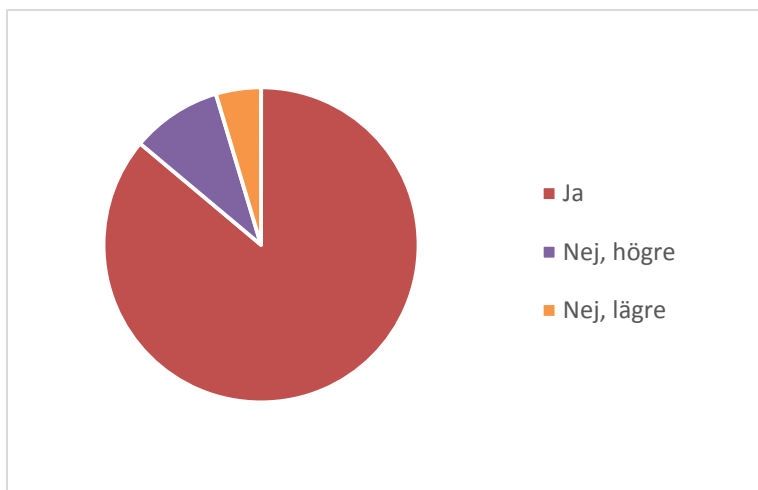
Nedan presenteras lärarnas synpunkter på delprov B. Tabell 7 visar lärarnas uppfattning om hur den gemensamma förberedelsen inför delprov B fungerade.

Tabell 7 Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov B?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	58 %	36 %	5 %	0,4 %	100 %

Enligt enkäten anser 58 % av lärarna att förberedelsen fungerade *bra* inför delprov B och 36 % svarar att den fungerade *ganska bra*. Flera lärare anger dock att det är svårt att veta hur eleverna ska förbereda sig. Exempelen som finns att tillgå är till stor hjälp, men av de som kommenterar frågan önskar några fler exempel och övningsuppgifter att använda under förberedelsen. Denna önskan vill provgruppen gärna tillmötesgå, men i det gröna häftet med lärarinformation finns inte utrymme. Vi vill i stället uppmärksamma lärare på vår webbplats, www.natprov.nordiska.uu.se. Där finns ytterligare exempel att tillgå. Ett annat effektivt sätt att förbereda eleverna inför delprovet är att delta i de utprovningar av kommande provs läsförståelseuppgifter som genomförs varje år. Intresserade lärare är välkomna att anmäla sig via provgruppens webbplats.

I enkäten efterfrågas också lärarnas upplevelse om huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad. I figur 2 nedan redovisas utfallet av frågan.

Figur 2 Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Figur 2 visar att de flesta, 85 %, anser att delprovet och ämnesplanen har samma svårighetsgrad. Av lärarna anser 9 % att delprovet ställer högre krav än ämnesplanen och 5 % att det ställer lägre krav. Vissa av de kritiska lärarna har svårt att se delprovets koppling till ämnesplanen över huvud taget. En återkommande åsikt i kommentarerna är att årets prov upplevdes som svårare än tidigare prov.

I frågan om textmängd tycker 89 % av lärarna att den är rimlig. Vissa lärare som kommenterat frågan anser att textmängden var för stor för den angivna provtiden, medan andra uttrycker en motsatt åsikt. Detta gör att det inte går att dra någon entydig slutsats av resultatet. Hos de lärare i svenska som andraspråk 1 som kommenterat är uppfattningen att textmängden var för stor och tung för eleverna även i år.

I enkäten efterfrågas också hur eleverna upplevde formuleringarna i läsuppgifterna. Tabell 8 redovisar utfallet av denna fråga.

Tabell 8 Hur upplevde dina elever formuleringarna i läsuppgifterna?

	Tydliga	Ganska tydliga	Ganska otydliga	Otydliga	Totalt
Andel	23 %	62 %	13 %	0,8 %	99 %

Tabell 8 visar att uppgifternas formuleringar upplevdes som tydliga enligt 23 % av lärarna och ganska tydliga enligt 62 %. Framförallt kommenterade lärarna att eleverna hade problem med att förstå vissa ord.

Även när det gäller bedömningsunderlaget är lärarna nöjda. Av dem svarar 71 % att det fungerat *bra* och 26 % att det fungerat *ganska bra*. Flera lärare skriver att årets bedömningsunderlag var tydligt och till stor hjälp. Som alltid är vissa svar dock svårbedömda då de inte täcks av de exempel som bedömningsanvisningarna visar.

Tabell 9 I vilken utsträckning fungerar delprov B som stöd för att betygssätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet motsvarar?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls	Totalt
Andel	18 %	53 %	23 %	5 %	99 %

Tabell 9 visar att 18 % av lärarna ser provet som stöd i *stor* utsträckning i betygssättningen och drygt hälften, 53 %, som ett *ganska stort* stöd. En knapp fjärdedel, 23 %, anser att provet fungerar som stöd i *ganska liten* utsträckning och 5 % i *liten* utsträckning eller inte alls. En återkommande åsikt bland kritikerna är att läsförståelse inte nämns i kunskapskraven, varför delprov B inte väger så tungt i den slutgiltiga betygssättningen.

Synpunkter på delprov C: skriftlig framställning

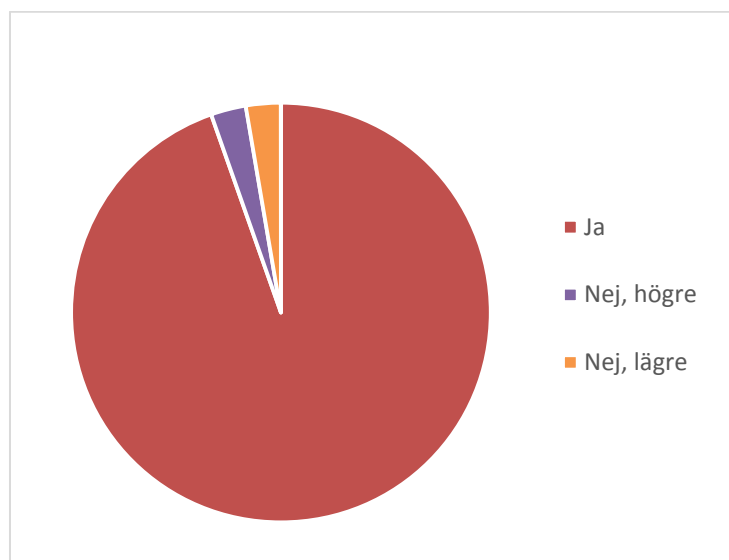
Nedan presenteras lärarnas omdöme om delprov C. Tabell 10 visar hur lärarna uppfattar att de gemensamma förberedelserna inför delprovet fungerade.

Tabell 10 Hur fungerade den gemensamma förberedelsen med eleverna inför delprov C?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Andel	60 %	36 %	3 %	1 %	99 %

En stor andel av lärarna, 60 %, anser att förberedelsen fungerade *bra* i deras undervisningsgrupper och 36 % uppger att det fungerade *ganska bra*. I de fall förberedelsen gått sämre uppges tidsbrist och lågt intresse hos eleverna som orsaker.

I enkäten efterfrågas lärarnas synpunkter på huruvida delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad. I figur 3 redovisas utfallet av frågan.

Figur 3 Tycker du att delprovet motsvarar ämnesplanen vad gäller svårighetsgrad?

Av figur 3 framgår att majoriteten av lärarna, 94 %, tycker att delprovet och ämnesplanen stämmer överens vad gäller svårighetsgrad. Av de 5 % som inte håller med tycker lika många lärare att delprovet har en lägre svårighetsgrad än ämnesplanen som att det har en högre

svårighetsgrad. I kommentarerna framgår att en del lärare tycker att främst kraven för källhänvisning är för låga på delprovet. Den höga siffran för överensstämmelse mellan provets svårighetsgrad och ämnesplanens har varit stabil under flera år.

Texthäftet fungerade som underlag för skrivuppgifterna i *stor* utsträckning enligt 41 % av lärarna och i *ganska stor* utsträckning enligt 48 %.

De fyra uppgifterna i delprov C upplevs av 72 % av lärarna som likartade i svårighetsgrad och karaktär. Det finns en genomgående uppfattning om att uppgift 4, som handlade om känslor, var svårare än övriga uppgifter, medan uppgift 1, om spel, uppfattades som enklare. Att uppgift 4 var svårare anser många av de lärare som kommenterat beror på att texten som var kopplad till uppgiften var svår för eleverna att förstå.

De flesta lärare anser att bedömningsunderlaget har fungerat bra vid bedömningen av elevlösningarna. I tabell 11 nedan presenteras lärarnas omdöme om bedömningsmatriserna och de bedömda elevlösningarna som utgjorde bedömningsunderlaget till delprov C.

Tabell 11 Hur fungerade bedömningsunderlaget vid bedömningen av elevlösningarna?

	Bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Dåligt	Totalt
Bedömningsmatriser	69 %	28 %	2 %	0,4 %	99 %
Bedömda elevlösningar	51 %	36 %	6 %	1 %	94 %

Tabell 11 visar tydligt att bedömningsmatriserna och de bedömda elevlösningarna uppskattas av lärarna. Alla utom några få anser att de fungerar *bra* eller *ganska bra*. Många skriver att matrisen är ett bra stöd i bedömningsarbetet, men att den ibland är svårtolkad. En stor andel av kommentarerna framför ett önskemål om fler exempellösningar. Det som önskas är texter från samtliga betygsnivåer, men framförallt texter från de lägre betygsstegen samt texter skrivna av elever som läser svenska som andraspråk 1. Av utrymmesskäl är detta inte möjligt, men provgruppen vill uppmana lärare att jämföra bedömningen av dispositions- och språkaspekten med exempeltexter från andra uppgifter.

Tabell 12 I vilken utsträckning fungerar delprov C som stöd för att betygssätta dina elever utifrån de kunskapskrav som delprovet motsvarar?

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls	Totalt
Andel	30 %	60 %	8 %	0,4 %	98 %

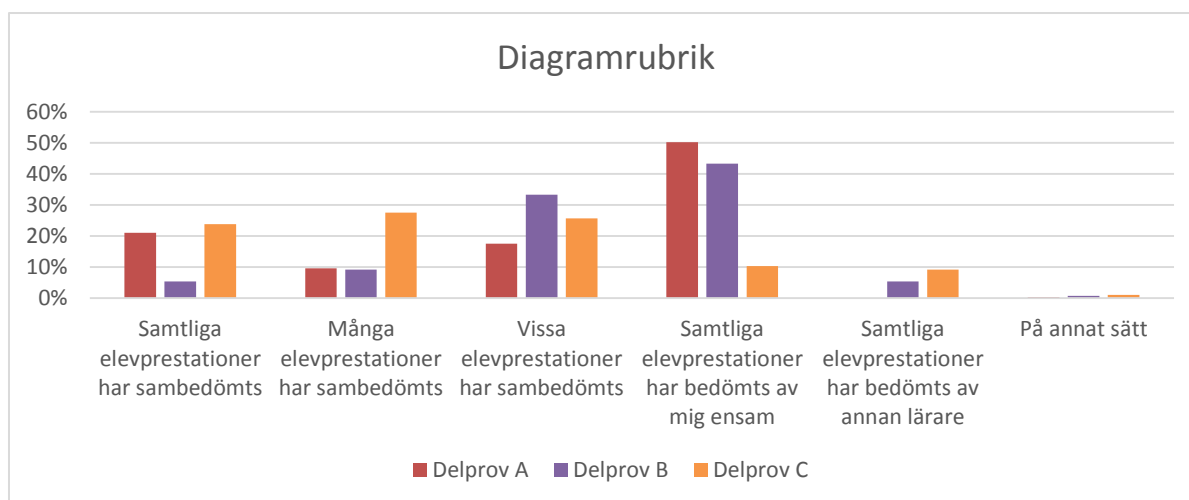
Tabell 12 visar att delprov C för 30 % av lärarna fungerar som stöd i betygssättningen i *stor* utsträckning och som ett *ganska stort* stöd för 60 % av lärarna.

En majoritet av lärarna har låtit alla eller de flesta av sina elever. Av lärarna svarar 49 % att alla elever skrivit delprov C på dator och 30 % att de flesta elever gjort det. Detta är en markant ökning sedan tidigare år.

Övriga synpunkter på delprov C är att ämnena engagerade eleverna. Önskemål om extern bedömning av provet och digitalisering efterlyses också.

Andra aspekter på provet

Enkätens avsnitt om andra aspekter på provet frågar bland annat om hur proven har bedömts. Lärarnas svar på denna fråga redovisas i figur 4.

Figur 4 Hur har kursprovet bedömts?

Enkäten efterfrågade också hur provet fungerat för elever med funktionsvariationer. Av de 197 lärare som har elever med någon funktionsvariation svarar 45 % att provet fungerade *bra* och 51 % att provet fungerade *ganska bra*. De anpassningar som gjorts för dessa elever är framför allt förlängd provtid, men det är även vanligt med mindre grupper, tillgång till dator samt möjlighet att lyssna till texterna.

I enkäten ombeds lärarna att uppskatta hur stor risken för fusk är på de tre delproven. I tabell 13 nedan redovisas lärarnas svar.

Tabell 13 Hur stor bedömer du att risken för fusk är i samband med ...

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls	Totalt
delprov A	15 %	16 %	44 %	24 %	99 %
delprov B	2 %	9 %	51 %	37 %	99 %
delprov C	1 %	5 %	46 %	47 %	99 %

Delprov A bedöms vara det delprov som innebär störst risk för fusk. Av lärarna anser 31 % att risken är *stor* eller *ganska stor*. Problemet ligger i att förberedelserna för det muntliga framförandet delvis sker utanför lektionstid, enligt många lärare. Byteshandel mellan andra skolor och klasser i kommunen uppges vara det största problemet. För att minska risken för fusk på delprov A samlar många lärare in talmanus som körs genom plagiatkontroll. Delprov B och C anses vara svårare att fuska på, även om risken förekommer i båda fallen. För delprov B är det flervalfrågorna som utgör den största risken för fusk. För att minska möjligheten för fusk på delprov C anger lärare att de använder speciella datorprogram anpassade till provskrivning och att internet kopplas ifrån på elevens dator eller på hela skolan.

Tabell 14 I vilken utsträckning anser du att kursprovet påverkar ...

	Stor	Ganska stor	Ganska liten	Liten/ingen alls
din tolkning av ämnesplanens kunskapskrav?	24 %	58 %	18 %	1 %
din undervisning?	17 %	59 %	21 %	3 %
din betygsättning	14 %	61 %	23 %	1 %

Som framgår av tabell 14 anser större delen av lärarna, 58 %, 59 % respektive 61 %, att kursprovet i *ganska stor* utsträckning påverkar deras tolkning av ämnesplanens kunskapskrav samt deras undervisning och betygssättning. Samtidigt kommenterar flera lärare att det sammanvägda provbetyget kan göra det svårt att motivera för elever som fått ett högt provbetyg varför de får ett lägre kursbetyg. En del lärare känner även att det är svårt att veta hur mycket betyget på det nationella provet egentligen ska påverka kursbetyget.

I slutet av enkäten har lärarna haft möjlighet att uttrycka övriga synpunkter på kursprovet. Likt tidigare år är tiden de nationella proven tar i anspråk, både genom förberedelser och bedömning, ett återkommande ämne i kommentarerna. Flera av kommentarerna efterfrågar extern bedömning eller färre delprov och att provet digitaliseras för att minska arbetsbördan. Många lärare är väldigt positivt inställda till de nationella proven och anser att de utgör en stadig referensram för den övriga undervisningen och elevbedömningen.

Provgruppen vill tacka för samtliga kommentarer. Provgruppen vill också uppmärksamma alla lärare på att enkätsvaren läses med stort intresse, tas i beaktande inför arbetet med kommande prov och att de förs vidare till vår uppdragsgivare, Skolverket.